

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

(2025. ÁPRILIS, MÁJUS)

ELISMERÉSEK

* A KMKSZ 35. közgyűlése keretében *Fodó Sándor-díjjal* tüntették ki **Tóth Lászlót**, a Beregi Református Egyházmegye esperesét, a Nagyberegi Református Líceum lelkész-igazgatóját, **Szajkó Renátát**, a Viski Egészségügyi Alapellátási Központ családorvosát, **Iván Évát**, a Derceni Középiskola magyartanárát, valamint *Fodó Sándor-ösztöndíjat* vett át **Gábor Anna**, a Rákóczi-főiskola biológia és az ember egészsége szakos IV. évfolyamos diákja.

– A KMKSZ Hűségdíját **Orosz Ildikó**, a II. RF KMF és a KMPSZ elnöke, illetve **Tóth Margit** beregrákos, **Roják Mária** császlóci, **Rácz János** tiszacsomai, **Gortvay Gizella** korláthelmeci, **Bence Rudolf** tiszaujlaki és **Seder Ilona** borzsovai (idén leköszönő) alapszervezeti elnök vehette át.

* Négy kárpátaljai, közösséget szolgáló személyiséget tüntetett

ki Sulyok Tamás, Magyarország köztársasági elnöke a március 15-i magyar nemzeti ünnep alkalmával. Az elismeréseket ünnepélyes keretek között a beregardói Perényi Kultúrkúriában adta át **Bacsikai József** ungvári főkonzul és **Gyebnár István** beregszászi ügyvivő.

– **Jakab Eleonóra** biológus, tanár, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola adjunktusa, valamint a Beregszászi Keresztény Értelmiségiek Szövetségének elnöke a *Magyar Érdemrend Lovagkeresztje* kitüntetésben részesült a kárpátaljai magyar közösség érdekében végzett több évtizedes pedagógusi, oktatói, közéleti és karitatív munkájáért, valamint közösségépítő és evangelizációs tevékenységéért.

– **Seder Ilona**, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség választmányi tagja, a Borzsovai Alapszervezet leköszönő elnöke *Magyar Ezüst Érdemkeresztet* vehetett át.

– **dr. Zékány Krisztina**, az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézete Magyar Filológiai Tan-
székének vezetője, docens *Magyar Arany Érdemkereszt* kitüntetésben részesült. Elismerését az ukrainai magyar anyanyelvi nevelés, a tan-
könyvírás és -szerkesztés, valamint a tudományos, felsőoktatási és köz-
össégi tevékenysége terén kifejtett kiemelkedő munkájáért kapta.

– **Vizáver Magdolna** nyugalmazott pedagógus szintén *Magyar Arany Érdemkeresztet* kapott, a kárpátaljai magyar gyermekek anyanyelvi oktatását elősegítő, va-
lamint a szórványban élők magyarságtudatának megőrzését szolgáló elhivatott közéleti munkájának elismerésül. Egészségi állapota miatt a kitüntetést egy későbbi időpontban veszi át.

* A magyar–ukrán kapcsolatok erősítésében végzett munkájáért magas rangú magyar állami kitüntetést vehetett át **Róth Sándor** New Yorkban élő, kárpátaljai származású amerikai üzletember. Az elismerést, a *Magyar Érdemrend parancsnoki keresztjét* Magyar Levente, a Kül-gazdasági és Külügyminisztérium parlamenti államtitkára adta át.

* „*Bonis Bona – A Nemzet Tehetőségeiért*” díjjal tüntették ki **Váradi Enikő** újságíró, hagyományörzőt.

Gratulálunk!

FONTOSABB ESEMÉNYEK, RENDEZVÉNYEK

ÁPRILIS

* Két földink, alkotótársunk, az *Együtt* című irodalmi folyóiratunk szerzői köréhez tartozó **Lévai Aliz Mária** (Bótrágy, 2002) versgyűjteménye és **Megyeri Edit Tünde** (Nagyszőlős, 1972) első regénye már a nyomdába került – tudatták a szerzők közösségi oldalukon.

Lévai Aliz Mária: *Mint teknős a páncélt.* Versek. Előretolt Helyőrség Íróakadémia, 2025. A fűlszöveg szerint az Előretolt Helyőrség Íróakadémián tanuló, 2021-től publikáló Lévai Aliz Mária költő első verseskötete „*a szorongás, az erőszakba ágyazott világ, az otthonalanság érzetének lírája.*”

Megyeri Edit Tünde: *Akik gyufát árultak.* Regény. Alfabet Kiadó, 2025. A jelenleg Rábaszentandráson élő, az utóbbi évtizedben prózai írásaival jelentkező földinknek ez az első regénye. Mit kínál a kötet? „*Három fiatal lány a felnőtté válás küszöbén, akiknek sorsát fenekestül felfordítja egy rövidesen bekövetkező történelmi fordulat. Hogyan lehet túlélni a peremvidéken egy birodalom bukását? Milyen nehézségekkel kell szembenézni nőként a*

farkastörvények mentén szerveződő új világban? Györgyi, Julis és Irén történetét a szomszéd kislány, Szép Zsuzsika meséli el, miközben az események sodrásában az ő élete is örökre megváltozik.

A regény betekintést nyújt egy évtizedekig elzárt magyar kisebbség életébe – a kárpátaljai magyarok mindennapjaiba, méghozzá a rendszerváltás idején.

Ukránok, oroszok, zsidók és magyarok; kényszerű döntések, emberi gyarlóságok, a maffia és az anarchia születésének hajnala, és mindeközben a szerelem ébredése.”

* Az Ungvári Hungarológiai Központban *Jókai nyomában* címmel történelmi és irodalmi program zajlott le a magyar írófejedelm műveit kedvelő diákok közreműködésével a Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszék szervezésében.

* **Dr. Zubánics László** történész, a KMMI elnöke *A kora újkori magyar társadalom kiemelkedő személyiségei (mitosz és valóság)* címmel élő történelemórát tartott a Beregszászi Kossuth Lajos Líceum felső tagozatos diákjai számára a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetben.

* Magyarország Ungvári Főkonzulátusa az Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség Kárpátaljai Szervezetének közreműködésével *Tavaszi hangulatok* címmel

Olekszandr Gromovoj, Ljudmila Korzs-Ragyko, Borisz Kuzma, Volodimir Pavlisin, Jurij Selevickij és Sütő Miklós festményeiből rendezett kiállítást.

* Idén lenne 90 éves **Zicherman Sándor Róbert**, a monumentális festészet és éremművészet kiemelkedő alakja. Ebből az alkalomból a Munkácsy Mihály Magyar Házban nyílt kiállítás festményeiből.

* A Gulagokon Elpusztultak Emlékének Megörökítésére Alapítvány gondozásában elkészült és nyomdába került *Az alkotó szabadsága. Művészek szovjet fogságban* c. konferenciakötet. A szerzők egyike: **Dupka György**. A kötet lektora: **Áron Máthé**. A kötetet szerkesztette: **Dr. Kovács Emőke**.

* A magyar történetírás egyik legkorábbi és legismertebb forrása, a *Gesta Hungarorum* című mű új ukrán nyelvű kiadása Magyarország Külgazdasági és Külügyminisztériumának finanszírozásával látott napvilágot 2024-ben. Magyarország Ungvári Főkonzulátusának szervezésében az ungvári várban mutatták be a nagyközönségnek. Elhangzott, hogy az 57 fejezetre tagolt, több mint 800 évvel ezelőtt készült krónika III. Béla királyunk ismeretlen nevű jegyzőjétől, Anonymustól származik, nem hitelességre törekszik, hanem az érdeklődést felkeltő irodalmi alkotás. A kötetet a honfoglalást

ábrázoló Feszty-körkép részletei illusztrálják.

* Második alkalommal szervezték meg a *Szülőföldem szép határa* című költészet napi szavaloversenyt a beregszászi járási Váriban. A megmérettetést a helyi II. Rákóczi Ferenc Líceumban tartották. A szavaloversenyen, amelynek megálmodója **Szilágyi Gizella**, a vári líceum tanára, negyvenhat gyermek vett részt. A kötelező verseket az idén 120 éve született József Attila költeményeiből választották. A verseny vendége volt **Shrek Tímea** beregszászi költő, író, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság alelnöke, valamint a Hanggraforgó énekegyüttes Sárosorosziból és a Boróka néptáncsoport.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola is méltatta a magyar költészet napját. A Filológia Tanszék Magyar Tanszéki Csoport szervezésében megvalósult rendezvényen az érdeklődőket **dr. Csordás László**, a tanszék docense köszöntötte. Az *Őtágú Síp* elnevezésű versenyre versmondó és esszéíró kategóriában volt lehetőség jelentkezni. A résztvevők egy szabadon választott verset és egy kötelező lírai alkotást szavaltak el. A díjazottak továbbjutottak az *Őtágú Síp* Kárpát-medencei döntőjébe.

* A beregszászi Na'Conxypan Galériában szerveztek irodalmi

esttel egybekötött díjátadót a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hallgatói Önkormányzata (II. RF KMF HÖK) és a Kölcsey Ferenc Szakkollégium Hallgatói Önkormányzata közreműködésével. A rendezvény a magyar költészet napjának apropóján valósult meg. Az eseményen **Shrek Tímea** és **Marcus Gergely** költőkkel beszélgettek a hallgatók.

* A Debreceni Költészeti Fesztivál keretében a Méliusz Juhász Péter Könyvtárban kiemelt vendégként köszöntötték **Vári Fabián László** Kossuth-díjas költőt, néprajztudóst, a Magyar Művészeti Akadémia Irodalmi Tagozatának vezetőjét, akivel **Jánosi Zoltán** irodalomtörténész, az MMA levelező tagja beszélgetett. A beszélgetést a Körömvirág Együttes (művészeti vezető: **Kocsis Csaba**) verskoncertje kísérte, amely több mint tíz éve népszerűsíti határon innen és túl a magyar irodalom gyöngyszemeit. A műsorban most a kortársak gondolatait énekelték meg: az ikonikus **Vári Fabián László**-versek mellett a jelenlévők **Dupka György**, **Bakos Kiss Károly**, **Finta Éva** és **Lőrincz P. Gabriella** egy-egy megzenésített költeményét hallhatták.

* Bátyúban a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség megrendezte a költészet napjához kapcsolódó hagyományos szavaloversenyt. A

rendezvényen 14 diák vett részt. Az első körben egy magyar költő általuk választott versét szavalták el. Elhangzottak többek között versek Bódás Jánostól, Petőfi Sándortól, József Attilától, Füzesi Magdától és Szabó T. Annától is. A második fordulóban egy előre kijelölt költeményt kellett előadniuk. Az idei év kötelező verse József Attila *Nem én kiáltok* című műve volt. A szavalatok végén a zsűri tagja, **Shrek Tímea** költő, író, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság alelnöke összegezte a versenyzők teljesítményét.

* Tizenötödik alkalommal rendezték meg a Sütő Kálmán- és Kecskés Béla-szavaloversenyt Somban. A megmérettetésen 49 tanuló vett részt, akik a Kaszonyi kistérség oktatási intézményeiből érkeztek a versenyre. Az eseményen beszédet mondott mások mellett **dr. Zubánics László**, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet vezetője. A szavaloverseny helyezettei a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és Magyarország Beregszászi Konzultusa ajándékában, oklevélben részesültek.

* A költészet napján rendhagyó folyóirat- és könyvbemutató zajlott le az Ungvári Dayka Gábor Liceum dísztermében. A költők, szépírók műveit is tartalmazó *Kárpátaljai Magyar Könyvek* sorozat és Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) kiadásában 23 éve

megjelenő *Együtt. Irodalom-művészet-humán tudományok-kultúra* c. folyóirat kapcsán **dr. Dupka György** történész, irodalmár, a MÉKK elnöke osztotta meg gondolatait. A rendhagyó irodalomórát a tanintézet egykori végzőse, **Dupka Nándor**, az UNE doktorandusza *Pásztor Ferenc vértanú* c. könyvének vetítettképes előadása zárta.

* Az Ungvári Szent György vértanú plébániatemplom hittantermében **Dr. Dupka György** lágerkutató, az Imtermix könyvkiadó vezetője ismertette a *Kárpátaljai Magyar Könyvek* sorozatban megjelent hitélet, teológia témájú, valamint a római, a görögkatolikus és a református hittankönyveket. Ezt követően **Dupka Nándor**, az ungvári egyetem történész doktorandusza vetítettképes tájékoztatót tartott ukránul és magyarul az ungvári születésű *Pásztor Ferenc* (1880–1951) vikárius meghurcoltatásának tragikus történetéről.

* A Pro Cultura Subcarpathica (PCS) civil szervezet idén is megtartotta a már hagyománnyá vált *Vers a tér(b)en* elnevezésű költészet napi eseményét. A kárpátaljai magyar iskolák mintegy hatszáz diákját megszólító programnak a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola átriuma adott otthont. A program ez alkalommal is a közösségi versmondásra épült: 2025-ben

Nagy László születésének 100. évfordulója alkalmából az *Adjon az Isten* című költemény csendült fel a résztvevők közös előadásában. Ezt követően **Marcus Gergely** költő, verséneklő lépett színpadra, aki József Attila, Kollár Árpád és Petőfi Sándor verseinek megzenésített változataival idézte meg a magyar költészet sokszínűségét.

* A *Magyar Napló* folyóirat és kiadó idén is megjelentette szokásos antológiáját *Az év versei 2025* címmel. A verseket **Zsille Gábor** költő válogatta és szerkesztette. Már tizenöt éves hagyomány, hogy a válogatásban szereplő költők bemutatkoznak és felolvassák verseiket a magyar költészet napja alkalmából egy tizenkét órás Versmaraton során, óránkénti váltásban. Idén új helyszínen, a Magyar Katolikus Rádió Délibáb utca 17. alatt lévő székházában rendezték meg a programot, néhány száz méterre a Múcsarnoktól és a Városligettől. Az eseményen mások mellett részt vett az *Együtt* c. irodalmi folyóirat szerzői köréhez tartozó **Kopriva Nikolett** munkácsi származású költő, aki most éppen Erdélyben él. Jelen volt a beregszászi születésű, Sárospatakon élő **Finta Éva** József Attila-díjas költő. Mindketten bekerültek az antológiába.

* Munkácson a ROM-ART művészeti iskola és a Munkácsi Mihály

Munkácsi Művészeti Iskola 20 fiatal művésze három napig dolgozott, hogy a szakuravirágzás szépségét átadja a vásznanon keresztül. A szabadtéri rendezvény szervezője **Jónás Tibor** művész, a ROM-ART művészeti iskola alapítója és igazgatója volt.

* A holokauszt magyarországi (kárpátaljai) áldozatainak emléknapja alkalmából könyvbemutatóra került sor Budapesten. A népi történelmi eszmék nevében a történelmi Magyarország területéről 430 ezer zsidót hurcoltak Auschwitzba. Kárpátalján a „különböző szakmunkák szerint a 85-100 ezer főre becsült kárpátaljai zsidóság 90-96%-a pusztult el 1944 vészterhes hónapjai alatt” – tudatja **Kosztjó Gyula** *A holokauszt Kárpátalján* c. 2024-ben az Erőszakkutató Intézet által Budapesten kiadott monográfiájában, amelyben a szerző alapos levéltári források alapján a zsidóság 1944-ben végbemenő kifosztását és vagonjának sorsát mutatja be.

* A költészet napja alkalmából az Index kulturális újságíróinak kezdeményezésére az általuk felkért magyar kritikusok, irodalomtörténészek, szakértők szavazatai alapján a kétezres évek 50 legkiválóbb magyar verse közé került a 96 éves korában elhunyt ugocsai születésű **Lator László** (Tiszasásvár, 1927.11.19. – Ispánk, 1923.07.17.),

a Nemzet Művésze címmel kitüntetett Kossuth-díjas költő *A tér, a tárgyak* című költeménye is.

* Különleges szavalóversenyre került sor a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Ifjúsági Szervezete (KMKSZ ISZ) és a Szövetség helyi alapszervezetének támogatásával Verbőcön. A megmérettetésre a kisiskolás diákok húsvéti témájú versekkel készültek, így nemcsak az ünnep és a hagyományok értékét ismerhették meg jobban, hanem előadói képességeiket is fejleszthették.

MÁJUS

* A Munkácsy Mihály Magyar Házban **Bokotaj Lóránt** beregszentmiklósi festőművész és fafaragó *7 nap* című kiállításának megnyitójára került sor.

* A Beregszászi Központi Könyvtárban **Kurmai-Ráti Szilvia** *Így kell Bódogulni* című könyvét mutatták be az érdeklődőknek. Ezt követően beszélgetés kezdődött a szerzővel, **Kurmai-Ráti Szilviával**, amelynek moderátora **Shrek Tímea** író volt. Mint kiderült, a regény főhősei egy család tagjai, a gyerekek karakterét az író saját gyermekeiről mintázta.

* Kassán a kultúrparkban történelmi emlékezet fesztiválja zajlott le a GULAG-okra történt deportálások

80. évfordulója alkalmából a kassai Kommunizmus Áldozatai Múzeum szervezésében. Az eseményen **dr. Dupka György** történész, a Gulág- és Gupvikutatók Nemzetközi Társasága ügyvezető elnöke, a Szolyvai Emlékparkbizottság felelős titkára *„A szovjet államigazgatás legfőbb szerve, a kommunista terror eszköze: az NKVD/MVD/KGB, különös tekintettel a kárpátaljai, felvidéki tevékenységére, 1939–1956”* címmel tartott vetítettképes előadást szlovák tolmács közreműködésével.

* *Ihlet és Múza* címmel nyílt csoportos kiállítás a Na'Conxypan Galériában a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) női tagjai munkáiból. A tárlaton hét kárpátaljai magyar képző- és iparművész válogatott munkái szerepelnek: **Baraté Ágnes** festő, **Berecz Margit** textilművész, **Hrabár Natália** keramikus és grafikus, **Kalitics Erika** festő és grafikusművész, **Kulin Ágnes** festő, **Veres Ágota** festő, valamint a posztumusz kiállított **Jankovics Mária** grafikus és textilművész alkotásai is megtekinthetők.

* *Családi értékek* címmel nyílt tárlat Magyarország Ungvári Főkonzulátusán, amely a neves kárpátaljai művészházaspár, **Andrij Kocsut** és **Oleszja Kocsut** munkásságába nyújt betekintést.

* Budapesten, a Józsa Judit galériában **Dr. Pusztai János** nyelvész bemutatta az általa gondozott *Minoritates* sorozat 6. könyvét, amely *Nemzetiségek régiója (Zemplén, Kelet-Szlovákia, Kárpátalja, Partium, Bánság)* címmel jelent meg. A tanulmánykötet három kárpátaljai származású kutató írását is tartalmazza: **Dupka György:** *Fogyó, gyarapodó nemzetiségek helyzetképe Kárpátalján a háború árnyékában;* **Zékány Krisztina:** *Az anyanyelvi oktatás és kultúra mint a nemzeti azonosságtudat biztosítója;* **Káprály Mihály:** *Kortárs ruszin irodalmi mikronyelvek.*

* A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház 30 évvel ezelőtt alakult Ficseri Gyermekstúdiója **Vass Magdolna** színésznő, a szakkör vezetője irányításával az idén is nagy lelkesedéssel mutatta be produkcióját, amelyre több hónapon át készültek fáradhatatlanul. Ezúttal a szakkörösök Lázár Ervin *Négyszögletű kerekerdő* c. meséjének *Költői verseny* című részletét dolgozták fel.

* Ungváron a Magyar Tudományos Akadémia alapításának 200. évfordulója alkalmából az UNE UMOTI Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszék, az Ungvári Hungarológiai Központ, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és a Magyar Értelmisségek Kárpátaljai Közössége szervezésében sor került

a vidék múltjával foglalkozó helytörténeti kiadványok prezentációjára. Az eseménynek a Hungarológiai Központ adott otthont. **Dr. Zubánics László,** az UNE UMOTI Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszék vezetője a jelenlévőknek bemutatta az általa szerkesztett-összeállított *Mozaikkockák Kárpátalja múltjából. Egy tájkatató jegyzetei (in memoriam Váradi-Sternberg János)* c. kiadványt, amely vidékünk neves tudósának 44 helytörténeti tanulmányát és két tanítványának (**Dupka György, Soós Kálmán**) a mesterrükre emlékező írásait, valamint **M. Takács Lajos** irodalomtörténész és **Benda Kálmán** történész búcsúbeszédét tartalmazza. A rendezvény második részében **Dupka Nándor** doktorandusz *Pásztor Ferenc vértanú. „Hitét nem tagadta meg, inkább a halált választotta”* című könyvét ismertette. A rendezvény záró részében **dr. Dupka György** történész beszámolót tartott a 1992-ben általa elindított *Kárpátaljai Magyar Könyvek* sorozatról, az eddig az Intermix Kiadó gondozásában megjelent és digitalizált 330 kiadványból 150 könyv foglalkozik a vidék magyar múltjával. A 2002-től a MÉKK kiadásában megjelenő *Együtt. Irodalom-művészet-humán tudományok-kultúra* c. kéthavi folyóirat is folyamatosan biztosít publikálási lehetőséget a Kárpátalja-kutatók-

nak. 2002-től mintegy 100 szerzőtől több mint ezer történelmi, néprajzi, irodalomtörténeti stb. tanulmányt adott közre.

* Halálának második évfordulójához közeledve emlékeztek meg a beregszászi római katolikus közösség egykori plébánosáról, **Bohán Béla** atyáról (1936–2023), aki tíz évig szolgálta a közösségben az Urat, hirdette Isten ígését. Emléktáblája a Pásztor Ferenc Közösségi- és Zarándokház falán kapott helyet.

* **Helj László** (1942–2015) festőművész alkotásaiból nyílt tárlat a beregszászi Horváth Anna Múzeumban. A kiállítást az alkotó halálának tizedik évfordulója alkalmából szervezték meg.

* Megjelent a „*Do you speak magyar? Béke és Háború Kárpátalja/Tiszabökény*” című szociográfiai gyűjtemény a MediaCom Kiadó gondozásában a *Kárpát-medence felfedezése* sorozatban. Szerkesztő, összeállító: **Horváth Júlia Borbála**, a Magyar Írószövetség Szociográfiai Szakosztályának elnöke. Szerkesztőbizottság: **Domokos László, Horváth Júlia Borbála, Zékány Krisztina**. A kiadvány **Bogár László, Doncsev Toso, Dupka György, Fellingner Károly, Füssy Angéla, Füzesi Magda, Horváth Júlia Borbála, Kopriva Nikolett, Lengyel János, Lőrincz P. Gabriella, Marcsák Gergely, Petrusák**

János, Sarnyai Benedek, Tari István, Vári Fábián László és Zékány Krisztina anyaországi, külhoni és kárpátaljai írók, költők, tanárok az ukrainai háborús helyzetről készült remek, látéletet megőrkítő írásait tartalmazza.

* A Magyar Tudományos Akadémia (MTA) 200 éves fennállása alkalmából rendezett ünnepi program-sorozat részeként megtartották az *MTA 200. Bemutakozik Kárpátalja* elnevezésű rendezvényt Budapesten, az MTA dísztermében a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és az UNE Ukrán–Magyar Oktatási és Tudományos Intézet kutató tanárainak közreműködésével, amely során bemutatták a két kárpátaljai felsőfokú tanintézet tudományos életének gazdag és sokszínű voltát.

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tudományos programján először köszöntőt mondott **Kocsis Károly**, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, **Cserniczkó István**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) rektora, az MTA külső tagja, a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács elnöke, **Orosz Ildikó**, a Rákóczi-főiskola elnöke.

Az ünnepi beszédedet követően kezdetét vette a tudományos konferencia, amely során a Kompetencia–Oktatás–Mérleg–Perspektíva (KOMP) előadás-sorozat keretében

Orosz Ildikó, Csernicskó István, Pusztai Gabriella, Papp Z. Attila, Dugasz János, Pallay Katalin, Hires-László Kornélia, Molnár D. Erzsébet, Pösze Andrea és Daróczi Ádám mutatták be a kárpátaljai magyar oktatás helyzetét. Az előadások kitértek az anyanyelvi oktatáshoz való jog kérdésére, a térségben zajló kompetenciamérések gyakorlatára, valamint a KOMP-program legfontosabb eredményeire is.

A konferencia folytatásában *Kárpátalja gazdaságának szerkezeti átalakulása a háború következtében* címmel hallgathatták meg az érdeklődők **Pojda-Noszik Nina, Sebestyén Edina, Hanuszics Veronika, Bacsó Róbert, Huszár Andrea, Pataki Gábor, Loszkorih Gabriella** előadásait. A rendezvény délutáni szekciójában két párhuzamos előadás-sorozat zajlott *Társadalomtudományi kutatások Kárpátalján* és *Természettudományok Kárpátalján* címmel.

A társadalomtudományi blokkban **Máté Réka** és **Váradi Krisztián**, a Rákóczi-főiskola Filológia Tanszéke Magyar Tanszéki Csoportjának munkatársai mutatták be a Tudomány a Magyar Nyelvért Nemzeti Program *Magyar terminológiastratégia* című alprogramjának kárpátaljai vonatkozásait. Ezt követően **Hires-László Kornélia**, a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont vezetője a nyelvi akadálymentesítés

lehetőségeiről beszélt a régióban, kiemelve az intézményes és társadalmi kihívásokat. **Gazdag Vilmos, Dudics Katalin, Bárány Erzsébet, Kész Margit** és **Csordás László** filológiai kutatásokat mutattak be, **Csatáry György** pedig történettudományi vizsgálatokról számolt be. A blokk befejező részében **Berghauer Sándor** rektorhelyettes, a Földrajz és Turizmus Tanszék docense Kárpátalja turisztikai adottságait és fejlesztési lehetőségeit elemezte, míg **Kulin Ágnes**, a Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés Tanszék adjunktusa rövid áttekintést adott a régió művészettörténetének főbb irányairól.

A természettudományi szekcióban **Kohut Erzsébet, Csoma Zoltán** és **Hadnagy István** ismertették a biológiai és kémiai kutatásokat. **Kolozsvári István** a Fodor István Kutatóközpont munkáját mutatta be, majd **Molnár József** földrajzi kutatásokról beszélt. A szekciót **Váradi Natália** és **Molnár Ferenc** előadása zárta, amelyben a kárpátaljai tehetséggondozás lehetőségeit és intézményeit ismertették. A szekciót **Váradi Natália** és **Molnár Ferenc**, a Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék munkatársai zárták, akik a tudományos tehetséggondozás lehetőségeiről beszéltek a Zrínyi Ilona és a Kölcsey Ferenc Szakkollégium tevékenységein keresztül,

bemutatva a kárpátaljai fiatal kutatók támogatásának jó gyakorlatait.

A délelőtti és délutáni konferenciaszekciók – amelyek az oktatás, valamint a gazdaság aktuális kérdéseit járták körül – közötti időszakban nyílt meg a *Kárpátalja – régió a periférián* című poszterkiállítás az Akadémia épületében. A kiállítást **Váradi Natália**, a Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék docense nyitotta meg. A kiállítás és a szakmai műhelyek, tanszékek, gyűjtemények bemutatásában közreműködött **Molnár D. István**, a Földrajz és Turizmus Tanszék docense, **Fodor Gyula** rektorhelyettes, **Gál Adél**, a Filológia Tanszék Magyar Tanszéki Csoportjának docense, **Kohut Erzsébet**, a Biológia és Kémia Tanszék vezetője, **Kolozsvári István**, a Fodor István Természettudományi Kutatóközpont vezetője, **Gönczy Sándor** és **Székely Marianna**, a Földrajz és Turizmus Tanszék docensei, **Sass Enikő**, a Földrajz és Turizmus Tanszék docense, **Oláh Natália**, a Földrajz és Turizmus Tanszék oktatója, **Kucsinka Katalin**, a Matematika és Informatika Tanszék vezetője, **Dancs György**, a Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék docense, **Molnár D. Erzsébet**, a Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék docense, **Hires-László Kornélia** és **Máté Réka**, a Filológia Tanszék Magyar Tanszéki Csoportjának docensei.

A konferenciát könyvbemutatók követték. A délutáni eseményen **Kolozsvári István**, a Fodor István Természettudományi Kutatóközpont vezetője két frissen megjelent könyvet ismertetett, amelyek Kárpátalja természeti értékeit és tudományos örökségét állítják reflektorfénybe.

Elsőként a *Prof. dr. Fodor István (1907–2000) – Egy kárpátaljai botanikus élete és munkássága* című monográfiát mutatta be, amelyet **Severa Miroszláv**, **Kolozsvári István**, **Nagy Béla** és **Kohut Erzsébet** szerkesztettek. A kiadvány két nyelven – magyarul és ukránul – ismerteti Fodor István életútját, alkotói kiteljesedését, kiemeli tudományos eredményeit, pedagógiai és közéleti tevékenységét. A tudós bibliográfiáját is tartalmazza. Emellett összefoglalja és ismerteti korábbi tanítványai, tisztelői visszaemlékezéseit is.

A második kiadvány **Kohut Erzsébet**, a Biológia és Kémia Tanszék vezetőjének tudományos munkája, amely két ritka, védett növényfaj kárpátaljai természetes állományainak kutatásával, illetve fajmegőrzési lehetőségeivel foglalkozik. A kötet címe: *A Syringa josikaea J. Jacq. ex Rchb. és a Leucojum aestivum L. kárpátaljai természetes állományainak felmérése és a Leucojum aestivum L. in vitro szaporítása.*

A tudományos programok után színes kulturális esemény zárta a

napot. *Kárpátalja népzenei hagyományai a kutatások tükrében* címmel a Tulipán Tanoda Magyar Népművészeti Iskola zenés-táncos előadása mutatta be a térség gazdag zenei és táncos örökségét. A jelenlévőket **Kepics Andzselika**, a Tulipán Tanoda Magyar Népművészeti Iskola igazgatója köszöntötte. Végezetül **Györkéné Csákány Marianna**, a Tulipán Tanoda oktatója kárpátaljai költők megzenésített verseit énekelte el.

Az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Tudományos-Oktatási Intézet tudományos napját (*Béke és háború* – irodalmi kerekasztal, pódiumbeszélgetés, könyvbemutató, filmek címmel tartották meg. A jeles eseményt **Zubánics László**, az UNE UMOTI Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszék vezetője nyitotta meg. Köszöntő beszédet mondott **Kocsis Károly**, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, **Szili Katalin** miniszterelnöki főtanácsadó, az Országgyűlés korábbi elnöke, **Sándor Fegyir**, Ukrajna budapesti nagykövete, a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács tagja. Az Ungvári Nemzeti Egyetemet, ezen belül az Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetet **Spénik Sándor** igazgató, a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács alelnöke mutatta be.

* Az első blokkban sor került a *Béke és háború*. Szociográfiai írások Kárpátalja jelenlegi helye-

téről – irodalmi kerekasztal-beszélgetésre **Horváth Júlia Borbála**, a Magyar Írószövetség Szociográfiai Szakosztályának vezetője moderálásában. **Zékány Krisztina** nyelvész, az UNE UMOTI Magyar Filológiai Tanszékének vezetője, **Dupka György** történész, könyvkiadó, író, **Füzesi Magda** József Attila- és Prima díjas költő, a Magyar Művészeti Akadémia tagja, a bolgár származású **Doncsev Toso** író, **Sarnyai Benedek** prózaíró, **Lengyel János** író és **Kiss Róbert Richard** Prima Primissima díjas újságíró, szerkesztő, a MediaCom Kiadó vezetője osztotta meg gondolatait a megmaradásról, otthonmaradásról, háborúról, annak kapcsán, hogy a napokban jelent meg a *Do you speak magyar? Béke és Háború Kárpátalja/Tiszabökény* című szociográfiai gyűjtemény. **Dupka György**, aki otthont adott a tiszabökényi alkotóházában a szociográfiai tábornak, zárszavában az embert, illetve Ukrajna népét és értékeit pusztító mostani háború minél hamarabbi lezárásának fontosságát hangoztatta. Csakis ez állíthatja meg az ország lakossága, közte a kárpátaljai magyarság tömeges kivándorlását. Végezetül felolvasta **Vári Fábián László** *Majd béke lesz* c. kötetzáró versét, aki egyéb elfoglaltsága miatt nem lehetett jelen a könyvbemutatón.

A második blokkban a kárpátaljai magyarság 20. századi sorsfordulói témájú pódiumbeszélgetést **Zubánics László** történész moderálta, a résztvevő történészek, **Botlik József**, **Kosztjó Gyula**, **Dupka György** a saját kutatásaik tükrében fogalmazták meg véleményüket a sokat vitatott Trianon, a Tanácsköztársaság, a holokauszt, a második világháború, a malenykij robot és a térség szovjetizálása kapcsán, egyben sajnálkozásukat fejezték ki, hogy a történelem fanatikus ferdítői napjainkban is hallatják hangjukat, remélik, hogy az orosz–ukrán háború befejeztével újraindul a magyar–ukrán történelmi vegyes-bizottság tevékenysége, amely szakértői viták keretében el tudja végezni a szükséges helyreigazításokat Kárpátalja ezeréves múltjával kapcsolatosan.

A harmadik blokkban *Hungarológia a határszélen* címmel kiadvány- és tevékenységbemutatóra került sor. **Berta Eleonóra**, a Hungarológiai Központ igazgatója tudományos könyvek kiadásával illusztrálta és ismertette a Központ 35 esztendei tevékenységét.

A negyedik blokkban megtartották *A kárpátaljai magyar nyelvű oktatás múltja, jelene és elképzelt jövője* c. könyvbemutatót és pódiumbeszélgetést. **Zubánics László**, **Zékány Krisztina**, **Molnár Sándor** tartott történelmi áttekintést, illetve

bemutatót a közelmúltban kiadott magyar nyelvű és fordításos iskolai tankönyvekről, majd felvázolták a további lehetőségeket.

Az ötödik blokkban *Nemzetiségek régiója*, a Collegium Fenno-Ugricum Borostyánkőút – Közép-Európa program kötete került napirendre. A tanulmánygyűjtemény és a program aktualitásait **Pusztay János** Prima Primissima díjas nyelvészprofesszor ismertette. Beszélgetőpartnere volt **Zékány Krisztina**, **Káprály Mihály**, a kötet kárpátaljai szerzői.

A hatodik blokkban az Anyanyelv-vápolók Szövetségének gondozásában a *Magyar nyelvű otthon. Kárpátalja* címmel megjelent kiadvány kapcsán Kárpátalja nyelvi helyzetéről, történelmi nyelvi képéről, az együtt élő népek közötti nyelvi és kulturális kapcsolatokról, a kárpátaljai képzőművészetről, irodalom- és színháztörténetről, folklórról szóló kiadványról a szerkesztő, **Pomozsi Péter** beszélgetett a szerzőket képviselő **Zékány Krisztinával** és **Kovács Sándorral**.

A hetedik és a nyolcadik blokkban *A 20. századi Kárpátalja magyar történészei* roll-up kiállítás **Zubánics László**, az UNE UMOTI Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszék vezetője nyitotta meg. Ez az információs tárlat azokat a 20. századi személyiségeket mutatja be, akik Kárpátalján tevékenykedtek és

tudományos hírnévre tettek szert. A továbbiakban kitért a *Kárpátaljai Magyar Könyvek* sorozat több mint száz hiánypótló helytörténeti kiadványára, amelyek az ungvári Internix Kiadó gondozásában jelentek meg és kerültek feltöltésre a KMMI honlapjára és az OSZK Elektronikus Könyvtárába.

A kilencedik blokkban rendezték meg *Várad-Sternberg János emlékezete* c. könyvbemutatót. A 20. század második felének kiemelkedő, iskolateremtő magyar történész születésének 100. évfordulója alkalmából *Mozaikkockák Kárpátalja múltjából. Egy tájkutató jegyzetei* című helytörténeti monográfia keletkezéséről, összeállításáról beszélt **Zubánics László** szerkesztő. Elmondta, az ungvári Sternberg család a tudós történész írásos hagyatékát a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet rendelkezésére bocsátotta, ezekből készült a válogatás.

A tizedik blokkban *Az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Filológiai Tanszéke 60 esztendeje a tudomány és a magyar nyelv szolgálatában* témájú rövidfilmek megtekintésére nyílt lehetőség. A tanszék nevében bevezetőt mondott **Zékány Krisztina**. Résztvevő kollégái: **Nagy Natália, Talabircsuk Okszana, Pilás Marina, Varga Natália, Szinetár Uljana, Berta Eleonóra, Hulpa Dianna, Dumncics Zsuzsanna.**

A záró esemény házigazdái a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanárai voltak, akik szintén könyvbemutatót tartottak:

– **Bacsó Róbert–Pataki Gábor:** *Kárpátalja társadalmi-gazdasági helyzetének összehasonlítása napjaink kihívásaiban és a jövőbeli kilátások tükrében* (Beregszász, 2024). A kötetet bemutatta: **Bacsó Róbert, Pataki Gábor.**

– *Beregszász város monográfiája* (Beregszász, 2024). A kötetet bemutatta: **Varga Zsuzsanna.**

– **Gál Adél:** „*Elmúlik, Istenünk...*” *A temetkezés és az énekdiktálás szokása és kézíratos emlékei az ugocsai református közösségekben* (Beregszász, 2025). A kötetet bemutatta: **Kész Margit.**

A kétnapos eseménysorozat sikeresen épített hidat a határon túli és az anyaországi tudományos és kulturális élet között, és ráirányította a figyelmet Kárpátalja sokszínű örökségére és az itt zajló aktív tudományos tevékenységre.

* *Az én impresszióm* címmel nyílt meg **Mihajlo Rozman** első önálló kiállítása Técsőn, a Hollósy Simon Galériában. Központi témája Ukrajna és Kárpátalja tájai.

* A Pécsi Evangélikus Egyházközség nagytermében megtartották *Dr. Havasi János* (1952.07.12.–2024.05.07.) Herczeg Ferenc-díjas újságíró, televíziós műsorok szer-

kesztője, láger- és hadisírkutató emlékestjét. Mások mellett a kárpátaljai magyarok jó barátjára, a küzdő- és kutatótársra emlékezett **Dupka György** történész *Magyar hadifoglyok, internáltak a Baltikumban (1944–1953) (Lágerek, nyughelyek bejárása és helyszínelése)* című készülő könyvével, amelynek fotóanyagát **Fuchs Andrea** mutatta be.

* Szülővárosában, Perecsenyben avattak miniszobrot *Ungvári (Kubicska) Lajos* Kossuth-díjas szobrász tiszteletére.

* Budapest. Megtartotta a jeles anyaországi és külhoni alkotókat tömörítő Magyar PEN Club rendez közgyűlését az Írószövetség székházában. A 99 éves, rangos irodalmi szervezetnek 9 kárpátaljai származású tagja van: **Dupka György, Finta Éva, Kertész Dávid, Kopriva Nikolett, Lator László** (2023-ban elhunyt), **Lengyel János, Lőrincz P. Gabriella, Marcsák Gergely, Shrek Tímea**. A tisztújító közgyűlés munkájában mások mellett **Dupka György, Kertész Dávid** és **Lengyel János** vett részt. Az eseményen a leköszönő elnök, **Böszörményi Zoltán** tartott beszámolót. A jelenlévő közel ötven alkotó 5 évre a szervezet elnökévé **Turczy Istvánt**, alelnökévé **Király Farkast**, fűtitkárává **Zsille Gábort**, elnökségi tagokká **Balázs F. Attilát** és **Székelyhidi Zsoltot** választotta.

Felügyelő bizottsági tag lett: **Luter Imre, Kégl Ildikó, Kertész Dávid**. A Számvizsgáló Bizottság tagjaként kapott bizalmat: **Filip Tamás, Finta Éva, Vass Tibor**.

* Munkácson diákkonferenciával és **Kopriva Attila** festőművész, művészettörténész, valamint **Kopriva Nikolett** költő közös, *Erdélyi Béla családi háza Munkácson* című kötetének bemutatójával méltatták *Erdélyi Béla* Európa-szerte ismert festőművész születésének 134. évfordulóját.

* 1572. május 30-án hunyt el báró ruszakai *Dobó István*, Eger legendás várkapitánya, akinek neve örökre beíródott a magyar történelem aranylapjaira. A híres várvédő életútja Kárpátaljához is szorosan kötődik. A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet minden év szeptemberében emlékezik meg *Dobó Istvánról* Szerednyén, ahol a védő született, és ahol a Dobó családhoz köthető vár romjai is állnak.

KÖNYVESPOLC – 2025

Az *Együtt* című irodalmi-művészeti-kulturális-humán tudományi folyóirat 2002–2025 között megjelent számai itt tekinthetők meg:

<http://kmmi.org.ua/konyvtar/folyoiratok/egyutt>

<https://epa.oszk.hu/html/vgi/boritolapuj.phtml?id=595>

KÁRPÁTALJAI MAGYAR KÖNYVEK

(Sorozatszerkesztő és felelős
kiadó: **Dupka György**)

MEGJELENT

* *Mozaikkockák Kárpátalja múltjából. Egy tájkatató jegyzetei (in memoriam Várad-Sternberg János)*. Kárpátaljai Magyar Könyvek 313. Lektorálta és jegyzetekkel ellátta: **dr. Zubánics László**. Felelős szerkesztő: **dr. Zékány Krisztina**. Borító, műszaki szerkesztő: **Dupka Zsolt**. UNE UMOTI – Intermix Kiadó. Ungvár–Budapest, 2024.

Dupka Nándor: Pásztor Ferenc vértanú. „Hitét nem tagadta meg, inkább a halált választotta”. A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói (1945–1991) Kárpátaljai Magyar Könyvek 314. Lektorálta: **dr. Dupka György, dr. Zubánics**

László. Szerkesztette: **Kövy Márta**. Borító, műszaki szerkesztő: **Dupka Zsolt**. A címlapon: Pásztor Ferenc portréja. KMMI–Intermix Kiadó. Ungvár–Budapest, 2025.

ELŐKÉSZÜLETBEN

Szőllősy Tibor: *Őszi rajzás*. Tollal mentett tanulságos események, történetek (folytatás). Kárpátaljai Magyar Könyvek 306. MÉKK–Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2025.

Shrek Tímea: *Kárpátaljai mesék*. Kárpátaljai Magyar Könyvek. MÉKK–Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2025.

Dupka György: *Magyar hadifoglyok, internáltak a Baltikumban (1944–1953). Lágerek, nyughelyek bejárása, helyszínelése*. Történelmi szociográfia. Szolyvai Emlékpark–MÉKK, Ungvár–Budapest, 2025.

Összeállította: Dupka György

SZERZŐINK

BÍRÓ JÓZSEF – 1951 (Budapest)

DEÁK-SÁROSI LÁSZLÓ – 1969 (Székelyudvarhely–Budapest)

DUPKA GYÖRGY – 1952 (Tiszabökény–Budapest)

JÓNA DÁVID – 1968 (Budapest)

KOVÁCS SÁNDOR – 1954 (Eszény–Budapest)

KŐSZEGHY ELEMÉR – 1961 (Fertősalmás–Mississauga, Kanada)

KRON ZSUZSANNA – 1951 (Ungvár–Budapest)

MARCSÁK GERGELY – 1990 (Kincshomok–Beregszász)

NÉMETH PÉTER – 1966 (Gyula)

NYÍRÓ JÓZSEF (1889–1953)

SIKLI LÁSZLÓ – 1950 (Nagyvárad–Pilisszentlászló)

SZÁRAZ MIKLÓS GYÖRGY – 1958 (Budapest)

TANDORI DEZSŐ (1938–2019)

VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ – 1951 (Mezővári–Nyíregyháza)

Lapszámunkat Kron Zsuzsanna festőművész alkotásaival illusztráltuk.